

Nagyvárad, 1904.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
 A kiadványtalan évről:
 egy évre 10 kor.
 három évre 28
 Helyben kőszék karáé:
 egy évre 20 kor.
 három évre 58
 Vidékre postán szállítva:
 egy évre 24 kor.
 három évre 72

TISZÁNTUL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelent minden nap a hétfő és
 keddnaponként kétszer kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.
 A szerkesztőség kátrák visszatérnek
 vagy megfizetésre nem vállalkozik.
 Hirdetések és hirdetések a
 kiadóhivatalban intézendők.
 Egyenlő számú ára 5 fillér.

V é r e s v a s á r n a p.

Az élesdi vérontás. — Nincs amnesztia a vasutasoknak.

A vasutasok sztrájkjában a vasárnap nem hozott újabb fordulatot. Az erős kezű kormány igazán erősen, csaknem könyörtelenül halad a maga útján. Most már elmúlt a türelem és engedékenység ideje — ez a Tisza programja, — most már csak a büntetés következik. A ki nem hajlik, az török.

Most már nagyon csekélyvel megelégednének a sztrájkoló vasutasok, semmi egyéb nem kérnek már csak általános amnesztiát, — de nincs kegyelem számukra.

A büntetést a kormány a sztrájkoló 13-as bizottságán kezdi, amelynek három tagját vasárnap letartóztatta, a többinek elfogatása — tudósítónk jelentése szerint — még az éjjel várható.

Eközben pedig a katonai vonatok mennek tovább amerre csak a Máv. sárpárja vezet és sorba egymásután elfoglalják az állomásokat.

Vasárnap délután érkeztek Nagyváradra s nyomban megszállták azt és hatalmukba vették annak kormányzását. Itt is, mint a többi vidéki nagyvárosokban, a vasutasoknak nagy része szolgálatba állt.

Mindjárt utána fontos dolguk akadt, katonákat szállítottak Élesdre, ahol a félrevezetett szociálista oláhok szörnyű vérengzést okoztak, melynek áldozata 23 halott, 23 halálosan sebesült és 68 súlyosan sebesült ember.

Önkénytelenül is eszünkbe jut, ha ez a szörnyű erős kezű, mely most a vasutasokra nehezedik, idejében fordította volna a kormány a szociálista izgatók ellen, most nem lennének azoknak ilyen szánandó áldozatai.

Hanem a Bokányiakat és Groszmanokat tanácskozássra hívta a kormány az államférfiak közé és elnézett nekik minden izgatást és nagyra növelte azok befolyását és most sirathatja az ország a halottakat és sebesülteket.

A véres vasárnap eseményeiről szomorú krónikánk a következő.

Az élesdi vérontás.

— Huszonhárom halott —

A vasutas sztrájk országos szenzációja is eltörpült pár órára tegnap délután az élesdi

vérontás mellett, melynek huszonhat halottja s több mint félszáz sebesültje fekszik az élesdi község házában.

Ez ember irtással végződő néplázadás előidézője az élesdi függetlenségi párt alakuló gyűlése volt, melyre már hetek óta készülődtek, nem is annyira a függetlenségek, mint az egész Biharmegye, s különösen a körözsölgy *szociálistái*, akik megbosszulni készültek a betiltott népgyűléseiket. Megakarták akadályozni a szociálista izgatók a függetlenségek szervezkedését.

Izgatott hangulatban készülődött ezért az elégtelenség, nyomorgó oláhság, akiket az adófizetés és a katonaság ellen felizgattak. Az ex lex idején elhitették a néppel, hogy többet nem kell adót fizetni, nem kell katonát állítani.

A nép hangulatát nagyon jól ismerték az élesdi járás tisztviselői s ép ezért katonai fedezetet kértek a népgyűlés napjára. Tegnap *Nedeczky* kapitány vezetésével két század huszár ment ki Élesdre a rend fenntartására.

Vasárnap kora reggeltől kezdve gyülekezett a nép Élesdre s már délelőtt fenyegető volt a helyzet.

A gyűlés.

A függetlenségi párt vezető emberei azonban bizva a katonaság rendfenntartó erejében délutánra összehívták a gyűlést.

Nagyváradról *Stokker József dr.* és *Adorján Armin dr.* utaztak ki Élesdre s *Kerekes Elek* élesdi pártelnökkel délután három óraker megjelentek a piac téren, a hol a csendőrök és huszárok helyet tartottak fenn a gyülekező függetlenségek számára.

Az összegyűlt oláhság *Kossuth Ferenc*et éltette s mivel elhitették a szociálista izgatók, hogy *Kossuth* le jön s elengedi az adót és ujonczot; követelték *Kossuth Ferenc*et.

Kerekes Elek erre felolvasta *Kossuth* táviratát, melyben kimentti magát.

Erre a tömeg zugolódni kezdett s megtámadták a csendőröket.

A gyógyszerház mellett a piacba torkoló utcából a szociálisták nagy tömegben tödültek e közben a piacra s a katonai kordonon keresztül a függetlenségek közé akartak vegyülni.

Látva a fenyegető helyzetet, *Kerekes Elek* a gyűlést berekesztette s *Bérczy Imre* főszolgabíróval felszólították *Nedeczky* kapitányt, hogy oszlassa szét a tömeget.

Erre a huszárság ki akarta szorítani a népet a piacról.

A tömeg ellenszegült s mikor a csendőrök szuronyszegezve előre nyomultak a patika melől lövés dördült el és *Resch Mihály őrmester* halva rogyott össze.

A lövés óriási pánikot idézett elő mindenki eszeveszett futának eredt, a párt vezető emberei *Kerekes Elek* házába menekültek, csak a szociálisták csoportja állott szembe a csendőrökkel. A csendőrök löttek; rémületes sikoltozás támadt erre s véres emberek rogytak össze. A huszárok attackál, szorították ki a tömeget. Pár pillanat múlva a piac türes volt, csak a halottak és súlyosan sebesültek hevertek szanaszét. A piactól vértócsák borították. Legtöbb hulla a gyógyszerház előtt s a vendéglő kapujában feküdt. Az összeszedett halottak száma huszonhárom s több mint félszáz sebesült — köztük 23 halálosan — a könnyebben sebesültek közül még sokan elmenekültek.

A huszárok a borzalmas vérontás után csoportokban kitisztították az utcákat és sehoh csoportosulást nem engedtek.

A szociálisták azonban a falun kívül ismét csoportokba verődtek s fenyegető támadásra készültek, *Bérczy* főszolgabíró rögtön katonaságot telefonált, s öt óraker két század gyalogságot szállítottak a Budapestről érkezett katonai vonaton Élesdre.

Szemtanuk elbeszélése.

Az este Váradra érkezett szemtanuk elbeszélése szerint az összeütközés a gyűlés után történt s a gyilkos tüzelésre az adott okot, hogy *Resch Mihály* csendőrőrmestert lelőtték. *Resch gyilkosa Hákis Tógyer alsó lugosi híres szociálista izgató, aki revolverből lölt az őrmesterre, Resch Mihály még összeszedve minden erejét három revolver lövést tett. Egyik golyó Hákis Tógyert ölte meg a másik kettő pedig két másik embert terített le.*

A csendőrök látva, hogy az őrmester lö és tüzet vezényel s pár pillanat múlva össze-rogyik, egyenkint tüzelni kezdtek s összesen 58 lövést tettek.

Huszonhárom ember halva maradt. Huszonhárom halálosan megsebesült, 68 pedig súlyosan megsérült, akiket a nép kocsikön elszállított.

A huszonhárom halálosan megsebesült ember, köztük egy asszony a község házában fekszik.

Hamis az a hír, hogy *Nedeczky* kapitány

is megsérült. Egy oláh botjával ráütött, mire egy huszár kelté hasította a fejét. A szemtanúk ilyenén elbeszélését Nedeczky kapitány hitelen megerősíti.

A vasutasok sztrájkja.

— *Közelképés Hieronyminál.* —

Budapest, ápr. 24.

(Saját tud. táv.) Hieronymi Károly kereskedelmi miniszternél több ellenzéki képviselő közbenjárta a vasutasok érdekében, de a miniszter kijelentette, hogy *nem tárgyal tovább*, s csak azt fogadja vissza, a kit jönnek lát. A vasutasok követeléseinek egyik pontjáról; a sztrájkban résztvevők *amnesztijáról* nem is nyilatkozott, mert mint kinyilatkoztatta, a vasutasok részéről a *megpöndlös határideje pénzek este lejárt. Tiesza pedig most már bűnösnek akar.*

Később ugyanazok a képviselők újra felkeresték Hieronymit, majd megjelent nála a sztrájkbizottság is, mire a miniszter engedékenyebb lett s megígérte, hogy a ma hazatérő miniszterelnökökkel tárgyalni fog s közbeveti magát a vasutasok érdekében.

A képviselők, valamint a sztrájkbizottság tagjai megköszönték a kereskedelmi miniszter ígéretét.

A miniszterelnök itthon.

Tiesza István gróf miniszterelnök Bécsből tegnap délelőtt 10 órakor Budapestre visszaérkezett.

Nemsokára hazatérése után folkereste őt Hieronymi kereskedelmi miniszter és az ellenzéki képviselőknek és a sztrájkbizottságnak adott ígérete értelmében tárgyalni kezdett a miniszterelnökkel a sztrájkoló vasutasoknak adandó amnesztia ügyében.

Jelentkeznek szolgálattételre.

Fővárosi tudósítónk táviratozza, tegnap reggel, hogy eddig *egyszázötven* mozdonyvezető jelentkezett a magyar államvasutak igazgatóságánál felvételért.

A ház elnapolása.

Fővárosi tudósítónk azt jelenti távirati uton, hogy a képviselőház ülését holnap elnapolják, nehogy az ottani beszédek izgassák a közönséget és a sztrájkolókat.

Lengyel Zoltánt letartóztatták.

Óriási feltűnést keltett, hogy tegnap este a demokrata körben letartóztatták Lengyel Zoltán országgyűlési képviselőt, mert megakart akadályozni több sztrájkoló letartóztatását.

A képviselői kényszerítették a rendőrségnél való megjelenésre s miután ott igazolta magát s kihallgatták, szabadon bocsátották. Lengyel letartóztatása nagy nyugtalanságot idézett elő az ellenzék tagjai között s nagy elkeseredést szült.

Az eset hírülvitele után a függetlenségi párt nyomban értekezletre gyűlt össze.

Letartóztatták a sztrájkbizottságot.

Ujabb távirat arról ad hírt, hogy a sztrájkoló vasutasok tizenhárom tagból álló sztrájkbizottságából *Seide Arturi, Lirber Józsefet és Jovánovits Miklóst letartóztatták.* A többi tiz névszerint *Margulit Kálmán, Turchányi Pál, Faludi József, Breuer Ferencz, Komlós Manó, Kósa Lajos, Kacsó Gyula, Veréb Mihály és Kardos Antal letartóztatása várható.*

Az ellenzék álláspontja.

Az ellenzék minden árnyalata tegnap ismételve értekezletet tartott a vasutas sztrájk ügyében.

A függetlenségi párt ezottal is fentartja szombati határozatát, vagyis kéri a sztrájk lezserelését, de garanciát vállal arra nézve, hogy az országban a vasutasok érdekében folytatja a harcot, de az 1901-iki memorandumban kitűzött pontok teljesítése érdekében csak akkor, ha azokat körültekintően áttanulmányozzák.

Abban azonban az összes ellenzéki pártok megegyeztek, hogy holnap a házban erős támadást intéznek Tiesza miniszterelnök ellen s felelősségre vonják a történetekért s következményeikért.

Békehir.

A *Fester Lloyd*, mely időközben távirati értesítéseket küld Nagyváradra a sztrájk újabb fordulatáról tegnap délután 4 órakor érkezett egyik táviratában azt jelenti, hogy a sztrájkoló vasutasok nagy része önként jelentkezett szolgálattételre. *Budapestben a keleti és nyugati pályaudvaron a forgalom teljesen helyreállott, a mi holnap estig az vonalakon szintén megtörténik.*

Katona vonatok Nagyváradon

Tegnap reggel már előre jelezték, hogy berobog az első vasúti vonat Nagyváradra.

Nem ugyan a rendes időben, de mégis megérkezett a katonavonat Nagyváradra.

Ezzel jöttek azok, akik öt nappal előbb a vasutasok budapesti gyűlésére indultak, de Szolnokon maradtak az egész sztrájk alatt.

Az öt napot azok a vasutasok, akik Szolnokon rekedtek, a legnagyobb aggodalommal töltötték el.

Mikor a vasutakon sztrájk kiűzött, már utban voltak azok a nagyváradai vasutasok, akik a budapesti nagygyűlésre akartak felmentni. Szolnokon az egész állomás el volt karikázva.

Igy be sem juthattak a pályaudvarba, hanem gyalog mentek be a városba.

A szolnoki vasutasok elszállították az érkezőket.

A Szolnokon megrekedt vasutasok és a főváros között biciklizések tartottak fent az összeköttetést.

Szolnok város polgármestere többször megjelent az idegen vasutasok között s szives jóindulattal igyekezett rábeszélni őket, hogy a legelső vonattal térjenek haza, nehogy kénytelen legyen végrehajtani azt a rendeletet, amit már előre jelezték: az idegenek eltávolítását.

Ez a rendelet meg is érkezett a szolnoki polgármesterhez s ennek hatása alatt az ott várakozó vasutasok elhatározták, hogy haza utaznak.

Szolnokon már voltak vasúti-ezredbeli katonák, de szükség volt mozdonyvezetőre.

Kapóra jött egy gyakorlott mozdonyvezető. *Rónai Ferencz* szolnoki lakos, m. á. v. mozdonyvezető, bevolt hiva a 13 napos tavaszi gyakorlatra.

Már pénteken letelt a szolgálati ideje, de nem bocsátották haza, hanem mozdonyvezető szolgálatra kényszerítették. Ellenkezésére annyit megtettek, hogy bárminemű baleset ellenére 25,000 koronát biztosítanak a családjának.

Csakhamar a vasúti ezred egyenruháját húzták rá és még őrzetési sarsit is adtak neki.

Együttal azonban feleskették azok szerint a szabályok szerint, mint a háboruban.

Legujabb távirataink.

A sztrájk Budapesten.

Budapest, április 24. (Saj. tud. táv.) A demokrata körben *Hieronymi* megbízásából *Kugler* kapacitálni igyekezett a sztrájk bizottságot, mire *Kacsóh Gyula* és *Kugler* között heves szóváltás támadt, úgy, hogy *Kuglert* majd kidobták.

Budapest, ápril. 24. (Saját tud. táv.) *A kaszárnyákban tömegesen* jelentkeznek a behívott tartalékosok, de *kellő intézkedés hiányában nem tudják hova osztani őket.*

Budapest, április 24. (Saját tud. táv.) *Sarlay Jánost a rendőrség ma átadta a kir. ügyészségnek.*

Budapest, ápr. 24. (Saj. tud. táv.) A sztrájkoló elkeseredése egyre fokozódik kijelentették, hogy inkább meghalnak mintsem engedmények nélkül leszereljenek.

Ujabb béketárgyalások.

Délelőtt *minisztertanács* volt a sztrájk ügyében. Minisztertanács után *Hieronymi* magához hívatta *Barabás Bélát, Bartha Ödönt, Batyányt, Heltait, Lengyel Zoltánt, Polónyit, Sebesit, Visontait és Zborait*, hogy a béketárgyalás tárgyában értekezzenek.

Hieronymi kijelentette, hogy a második pontba foglalt követelések és a teljes amnesztia teljesíthetetlen, kénytelen fegyelmi uton a vesztőket elmozdítani, akik helyett már pénteken ujakat neveztek ki.

Folónyi azt indítványozza, hogy legalább tízzel ki a kormány jelentkezésre határidőt.

Hieronymi kijelenti, hogy a kormány már kétszer tűzött ki határidőt.

Visontai és Vázsonyi bejelentik, hogy *óriási veszedelemmel fenyeget a kormány makacssága, mert Bokányi kijelentette, hogy hétfőn ha nem lesz béke, 50-60 ezer munkást sztrájkba állít a szociáldemokrata párt.*

Leszerelő állomások.

Budapest, április 24. (Saját tud. táv.) A kormány elhatározását megerősítik azok a táviratok, melyekben vidéki állomások alkalmazottai leszerelnek. Igy *Miskolca, Győr, Halmán, Kassa* szolgálataira jelentkezett. A többi állomásokat pedig katonaság szállja meg s a nem jelentkezők helyett újakat alkalmaznak.

Megtámadott esendőrök.

Budapest ápr. 24. (Saj. tud. táv.) A *tordai* vonalon *Gyires és Virágosvölgy* állomások között a pálya őrzetére ki-rendelt esendőröket megtámadták de sebesülés nem történt. A támadók elmenekültek.

Loubet az olasz királlyal.

Róma, ápril 24. (Saját tud. táv.) Az olasz király ma fogadta *Loubet* francia köztársasági elnököt.

Dr. VUCSKICS GYULA.